

TOTEM

Tidsskrift ved Religionsvidenskab,
Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet
Nummer 50, efterår 2022
© TOTEM og forfatterne, 2022

Religionssociologi og religionspsykologi med metode

Wokeism: Er kampen for social retfærdighed religiøs?

Af stud. mag.
Søren Gad Hvas

Indhold

1. Indledning	3
2. Begreber og litteratur	3
2.1. Wokeism.....	3
2.2. Fundamentalisme.....	4
2.3. Civilreligion.....	5
3. Litteraturreview	5
3.1. John McWhorter.....	6
3.2. Hans-Georg Moeller.....	6
3.3. Begrænsninger hos McWhorter og Moeller.....	6
4. Forskningsspørgsmål	7
5. Metode	7
5.1. Indsamling af data.....	8
5.2. Baggrundsspørgsmål.....	8
5.3. Wokeness-skala.....	8
5.4. Fundamentalismeskala.....	8
6. Resultater	10
7. Diskussion	14
7.1. Resultaternes betydning.....	14
7.2. Udfordringer i mine resultater.....	15
7.3. Metodekritik.....	16
7.4. Civilreligion eller fundamentalisme?.....	17
7.5. Hvad min opgave bidrager med.....	18
8. Indledning	19
9. Litteraturliste	20
Bilag 1	24
Bilag 2	25
Bilag 3	26

1. Indledning

Religions rolle i det senmoderne samfund er på vej i flere retninger på samme tid. Konservative og fundamentalistiske religiøse bevægelser vokser, mens tilslutningen til mainstream religion er dalende - undtagen i grupper med lange uddannelser, hvor tilslutningen til al religion falder (Berger 1999, 6). De religiøse symboler forbliver ofte i den offentlige sfære som led i civilreligion. I Danmark indgår kristne temaer i sange og højtidere, som er med til at skabe en fortælling om nationen, borgerne kan samles om (Warburg 2013).

Religionsforskere og meningsdannere har de seneste år diskuteret, om andre livsstile og verdenssyn har taget over, hvor mainstream religion slår (bl.a. Brinkmann 2019; Patterson 2021; Paul-Choudhury 2019). I den debat har pilen også peget på tidens mest definerende værdipolitiske strømning: wokeism. Wokeism er en bevægelse for social retfærdighed - dvs. minoriteters rettigheder - der står stærkest på de nordamerikanske universiteter, hvor der primært i USA har været eksempler på, at studerende har krævet fyring af undervisere, fordi de havde sagt eller gjort ting, der stred mod de studerendes idé om social retfærdighed (Friedersdorf 2015; McGahan 2020). Der har også været hændelser i Danmark, hvor debatten om social retfærdighed på universiteterne har fyldt i mediebilledet (Baggergaard 2018; Holstein 2021), men ikke lige så med lige så store konsekvenser som i USA.

I denne opgave vil jeg undersøge wokeism og dens tilknytning til religion. Det vil jeg gøre gennem en empirisk spørgeskemaundersøgelse blandt unge, fortrinsvis studerende, i Danmark, og denne kvantitative tilgang er et nyt perspektiv i feltet. Derudover vil jeg identificere nye spørgsmål, senere studier kan søge svar på.

2. Begreber og litteratur

Jeg vil i det følgende skitsere de for denne undersøgelse tre mest centrale begreber og den teoretiske baggrund for brugen af dem.

2.1. Wokeism

Begrebet *woke* stammer fra 30'ernes USA og blev oprindeligt brugt af afroamerikanere til at betegne det af være bevidst (vågen/woke) omkring racismen i det amerikanske system; senere er det blevet en bevægelse, tankegang eller ideologi (isme), der holder social

retfærdighed i hævd, og i dag bruges det ofte - men ikke udelukkende - nedsættende af bevægelsens kritikere (Economist 2021). Bevægelsens tilhængere har også andre navne, som f.eks. *social justice warriors*, men jeg vil holde mig til ordet woke af to grunde. Den første grund er ordets popularitet. Det er det ord, der bruges om bevægelsen i næsten samtlige artikler på denne opgaves litteraturliste og i den offentlige debat. Den anden grund er ordets religiøse konnotationer; vågenhed som metafor blev også brugt i de protestantiske vækkelsesbevægelser i Nordamerika og Danmark i hhv. 1700- og 1800-tallet (Lindhardt 1978; Rasmussen and Thomassen 2002, 344f).

Wokeism er ikke organiseret med en fast struktur, og den har hverken ledere eller en nedfældet doktrin. Det til trods kan man argumentere for, at bevægelsens hjerte ligger på de engelsktalende universiteter.¹ Her bidrager en række forskere og studerende med materiale og initiativer, der driver bevægelsen fremad. Et eksempel er det brev, ansatte på Princeton University udsendte i 2020, og som i skrivende stund har flere hundrede underskrifter.² Her kræver afsenderne bl.a. indførelse af antiracistisk træning for fakultetet, samt at der indsættes flere farvede fakultetsmedlemmer i ansvarshavende stillinger på universitetet.

2.2. Fundamentalisme

I *Encyclopedia of Religion*, 2nd ed. beskriver George Marsden og William Svelmoe (2005) fundamentalisme som en underart af protestantisk evangelisme, der opstod omkring år 1900. Evangelismen kendetegnes ifølge dem ved fire dogmer: (1) Bibelen er autoritativ og pålidelig; (2) frelse er kun mulig gennem en religiøs genfødsel; (3) et åndeligt forandret liv præget af moralsk opførsel og personlig hengivenhed; og (4) ildhu (*zeal*) i evangelisme og missionsarbejde. Det, der adskiller fundamentalisme fra almindelig evangelisme, er et organiseret, militaristisk forsvar af de traditionelle evangelistiske doktriner (Marsden and Svelmoe 2005, 2887-89).

Bob Altemeyer og Bruce Hunsberger udviklede i 1992 - og fornyede i 2004 - en skala til at måle religiøs fundamentalisme med. I modsætning til Marsden og Svelmoe forstår Altemeyer og Hunsberger ikke fundamentalisme som noget unikt protestantisk, men

---

¹ Det er primært i USA og Canada, men i både Australien og UK er bevægelsen prominent visse steder

² Kan tilgås på https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfPmfeDKBi25_7rUTKkhZ3cyMICQicp05Re-VaeBpEdYUCkyIA/viewform

som "the belief that there is one set of religious teachings that clearly contains the fundamental (...) truth about humanity and deity..." (Altemeyer and Hunsberger 1992, 118). De har benyttet deres skala til at måle religiøs fundamentalisme i en række forskellige religiøse miljøer (Altemeyer and Hunsberger 2004, 49), hvilket også indikerer, at fundamentalisme ikke er noget unikt protestantisk.

2.3. Civilreligion

Civilreligion er et begreb, der stammer fra den franske oplysningsfilosof Jean-Jacques Rousseau, men i nyere tid er det nok bedst kendt fra en artikel udgivet af sociolog Robert Bellah i 1967. I sin grundform er civilreligion en religiøs dyrkelse af staten, hvor samfundet og dets love træder i stedet for Gud og Bibelen (ift. kristendommen). Det resulterer i en religionsform, der forener nationens indbyggere på tværs af andre religiøse forskelle (Karant 2015).

I sin artikel analyserer Bellah brugen af religiøse vendinger i amerikanske præsidenters taler samt tilstedeværelsen af kristen symbolik i det amerikanske samfund og fortællingen om det amerikanske folk. Han kommer frem til, at USA er præget af en civilreligion, der ikke har en religiøs dyrkelse af staten for øje, men snarere dyrker de principper, der muliggør statens eksistens - nogle principper der derved opnår religiøs status. Samtidig er det vigtigt at understrege, at Bellahs analyse først og fremmest er teistisk (Weller 2013, 374). Særligt relevant for denne opgave er Bellahs pointering af, at "[t]he God of the civil religion is [...] much more related to order, law, and right than to salvation and love" (Bellah 2005, 45), samt at der i den ligger kimen til at bryde landets sekulære lov til fordel for et højere formål (Bellah 2005, 54). I forlængelse af Bellah argumenterer Dylan Weller (2013, 385-395) for, at civilreligion også spiller en stor rolle i dannelsen af amerikanernes identitet - både i forhold til resten af verden (som Bellah og Rousseau siger), men også internt i USA. Weller mener, der er opstået flere forskellige grene i den amerikanske civilreligion, hvilket bidrager til at skabe splid i befolkningen.

3. Litteraturreview

To tænkere, der har sammenlignet wokeism og religion, er lingvisten John McWhorter og filosofen Hans-Georg Moeller. McWhorter har eksplicit kaldt bevægelsen en

fundamentalistisk religion (McWhorter 2021, 33f), mens Moeller har kaldt den en civilreligion (Moeller 2021c). De to har forskellige politiske ståsteder og akademiske perspektiver, og dermed udgør de en mulighed for at beskrive bevægelsen fra flere sider. En vigtig metodisk forskel på de to er, at McWhorter udelukkende fokuserer på racisme i USA, mens Moellers wokeism rummer antiracisme såvel som kamp for andre minoriteters rettigheder. I det følgende vil jeg skitsere de af deres argumenter, der er mest relevante for denne opgave.

3.1. John McWhorter

I oktober 2021 udgav John McWhorter bogen *Woke Racism: How a New Religion Has Betrayed Black America*, der er en analyse af wokeism som en fundamentalistisk religion. Han skriver, at de woke ikke ser sig selv som deltagere i en debat om racisme i samfundet, men som forkyndere af den eneste sandhed, og at det er denne dogmatik og forkyndelse, der driver bevægelsen fremad. Ifølge ham er den sandhed, at alle sorte menneskers problemer skyldes racisme - og at det er en racisme, der som arvesynd (hans sammenligning) er til stede i alle hvide mennesker, hvorfor de må bekende deres synder (McWhorter 2021, 30-4).

3.2. Hans-Georg Moeller

Størstedelen af Moellers arbejde om wokeism er ikke udgivet på skrift, men som videoer på hans YouTube-kanal Carefree Wandering. Moeller kategoriserer ikke wokeism som en fundamentalistisk religion, men som en civilreligion. Han nævner samme fokus på syndsbe kendelse som McWhorter, men vægter det identitetsskabende højere. For Moeller er det at være woke ensbetydende med at dele verden op i et binært narrativ mellem godt og ondt, og at dele mennesker op på samme måde. Wokeism bidrager dermed også til skabelsen af ens offentlige identitet ved, at man proklamerer sit tilhørsforhold til bevægelsen (Moeller 2021c, 31:10-).

3.3. Begrænsninger hos McWhorter og Moeller

Når intellektuelle som McWhorter og Moeller kalder wokeism for en (civil)religion, gør de det ud fra den samme metode: kvalitativ indholdsanalyse. Ud fra deres analyse kommer de frem til de handlendes bagvedliggende ideologi og motiver. Den tilgang er blandt andet god, fordi det data, der skal analyseres, allerede foreligger og udgør en mulighed for at analysere en bevægelse, der er svær at indkredse eller komme i kontakt med; men i manglen på

interaktion med forskningsobjektet opstår en risiko for at drage uberettigede konklusioner eller psykologisere (Clark et al. 2021, 290f).

4. Forskningsspørgsmål

Med afsæt i McWhorter og Moeller er min grundantagelse i denne opgave, at wokeism er en religion. Jeg vil undersøge denne antagelse gennem en kvantitativ analyse af et spørgeskema, der inkluderer en skala for religiøs fundamentalisme. På den måde forsøger jeg, i modsætning til McWhorter og Moeller, at inddrage de woke direkte i min undersøgelse. Det spørgsmål, jeg vil besvare gennem min undersøgelse, er, om wokeism med rette kan siges at være en civilreligion eller en fundamentalistisk religion.

5. Metode

Til at undersøge, om wokeism er en fundamentalistisk religion eller en civilreligion har jeg valgt at bruge en spørgeskemaundersøgelse i tre dele. Den første del er baggrundsinformation angående bl.a. alder, køn og om man tilhører en etnisk minoritet; den anden del er 11 spørgsmål, der skal identificere den del af de adspurgte, der faktisk er woke; den tredje del skal måle, om de woke udviser tegn på fundamentalisme. Det er en bearbejdning af Altemeyer og Hunsbergers (2004) reviderede Religious Fundamentalism Scale (RFS), således at den har woke ideologi som omdrejningspunkt i stedet for kristendom. Jeg har valgt at bruge fundamentalismeskalaen af tre årsager: (1) Skalaen måler fundamentalisme, hvilket vil sige, at min undersøgelse, såfremt den er valid, kan afdække fællestræk mellem wokeism og fundamentalisme. (2) Skalaen indeholder mål for flere forskellige aspekter af religiøsitet; herunder en symbolsk og en identitetsdannende dimension, som Weller vægter højt i sin analyse af civilreligion. Det vil sige, at min undersøgelse også kan give en indikation af, hvilke overlap, der eventuelt er mellem wokeism og civilreligion, og dermed om Moellers analyse er berettiget. (3) Flere studier (Altemeyer and Hunsberger 2004 med henvisninger; Kunst, Thomsen, and Sam 2014) har vist potentialet i at bruge fundamentalismeskalaen på andre religioner end kristendom, bl.a. hinduisme og islam. Dermed kan wokeism, under antagelsen at det er en religion, også indbefattes af skalaen.

Jeg vil nu gøre rede for de tre afsnit af mit spørgeskema, men først omtale min metode for dataindsamling.

5.1. Indsamling af data

Til indsamling valgte jeg en blanding af *convenience sampling* og *snowball sampling*. Det betyder, jeg ikke kan generalisere til den bredere befolkning, men dette accepteres, da jeg primært interesserer mig for de woke (Clark et al. 2021, 176f). Jeg sendte linket til spørgeskemaet ud på min Facebook-profil og til en del af mine venner, jeg ved går op i identitetspolitik, med opfordringer om at dele videre. Derudover fik jeg gennem venner delt spørgeskemaet i Facebook-grupper for antropologistuderende på AU og statskundskabsstuderende på KU. Jeg valgte at målrette min indsats mod universitetsstuderende, fordi jeg antager, at det er dem, der er mest tilbøjelige til at være woke. Indsamling af data løb fra 24/11 til 14/12 2021.

5.2. Baggrundsspørgsmål

I spørgeskemaet indgår følgende baggrundsvARIABLE: alder, køn, om man tilhører en etnisk minoritet i Danmark, hvor man får sin viden om racisme og lignende problemer, og om man nogensinde har deltaget i en demonstration for minoriteters rettigheder.

5.3. Wokeness-skala

Fordi jeg sendte mit spørgeskema ud offentligt, havde jeg brug for en indbygget screening, der kunne skille dem, jeg vil undersøge (de woke) fra resten. Til dette formål udviklede jeg en skala på 11 spørgsmål (Bilag 1) til at undersøge deltagernes værdier og holdninger mht. identitetspolitik. Besvarelsene er graderet på en 5-points Likert-skala. I udarbejdelsen af spørgeskemaet har jeg taget udgangspunkt i min egen viden om emnet, der blandt andet stammer fra McWhorter og Moeller, men også fra woke kilder som professor Ibram X Kendi (Lykkeberg 2022). Gennem samtaler og eksperimentel brug af skemaet blandt nære venner, der både tilhører minoriteter og færdes i woke miljøer, fandt jeg frem til de 11 spørgsmål, der kom med i undersøgelsen.

5.4. Fundamentalismeskala

RFS er et spørgeskema med 12 spørgsmål, der er graderet på en skala fra (-4) for "helt uenig" til 4 for "helt enig" (Altemeyer and Hunsberger 2004, 52). Den indeholder i alle spørgsmål referencer enten til Gud, Satan, religion eller helligskrifter, men da der ikke er

nogen gud eller helligskrifter i wokeism, har jeg skrevet spørgsmålene om til at passe på en sekulær ideologi. Ud over omskrivning har jeg udeladt spørgsmål 1 og 5 fra mit spørgeskema, fordi de omtaler et sæt sandheder, Gud har givet menneskeheden, hvilket ikke lader sig oversætte til en ideologi uden personlig gud. I spørgsmål 6 omtales også en belønning fra Gud, som jeg har udeladt i min bearbejdelse af samme årsag. Jeg har, modsat den oprindelige RFS, inkluderet en ”ved ikke/ønsker ikke at svare” kategori for at tage højde for, at ikke alle respondenter er lige bekendte med woke termer.

Table 1: Sammenstilling af Altemeyer og Hunsbergers RFS i midterste kolonne og den Woke Fundamentalismeskala (WF) jeg har brugt i spørgeskemaet i højre kolonne. I venstre kolonne står spørgsmålets nummer; tallet i parentes viser nummeret i min WF, som er anderledes, da to spørgsmål er udeladt. En stjerne indikerer, at spørgsmålet er kodet omvendt for at undgå respondenter, der svarer det samme til alle spørgsmål (Clark et al. 2021, 206, 217-20).

Spørgsmål	<i>Religious Fundamentalism Scale</i>	Woke Fundamentalismeskala
1	God has given humanity a complete, un-failing guide to happiness and salvation, which must be totally followed.	Udeladt
2* (1)	No single book of religious teachings contains all the intrinsic fundamental truths about life.	Ingen enkelt teori om samfundets opbygning indeholder alle livets fundamentale sandheder.
3 (2)	The basic cause of evil in this world is Satan, who is still constantly and ferociously fighting against God	Roden til det onde i verden er imperialistiske magtstrukturer, der konstant undertrykker minoritetens af alle slags
4* (3)	It is more important to be a good person than to believe in God and the right religion.	Det er vigtigere at opføre sig godt over for andre mennesker end at indse den racisme, der præger vores samfund
5	There is a particular set of religious teachings in this world that are so true, you can't go any "deeper" because they are the basic, bedrock message that God has given humanity.	Udeladt
6 (4)	When you get right down to it, there are basically only two kinds of people in the world: the Righteous, who will be rewarded by God; and the rest, who will not.	Når alt kommer til alt, er der to slags mennesker: De gode, der kæmper for social retfærdighed, og resten, der er en del af problemet.

7* (5)	Scriptures may contain general truths, but they should NOT be considered completely, literally true from beginning to end.	Verdenssyn kan indeholde generelle sandheder, men de bør IKKE regnes for fuldstændigt, bogstaveligt sande fra ende til anden
8 (6)	To lead the best, most meaningful life, one must belong to the one, fundamentally true religion.	For at leve det bedste, mest meningsfulde liv, skal man medvirke til at gøre samfundet mindre racistisk.
9* (7)	”Satan” is just the name people give to their own bad impulses. There really is <i>no such thing</i> as a diabolical “Prince of Darkness” who tempts us.	”Patriarkatet” er bare et skræmmebillede, mennesker skyder skylden på, når de er dårlige til noget. Der er ikke noget så ondsindet som en ”Imperialistisk Struktur”, der undertrykker os.
10* (8)	Whenever science and sacred scripture conflict, <i>science</i> is probably right.	Når forskning og mit verdenssyn er uenige, er det nok forskningen, der har ret.
11 (9)	The fundamentals of God’s religion should never be tampered with, or compromised with others’ beliefs.	Det grundlæggende i kritisk raceteori bør aldrig ændres eller kompromitteres i forhold til andres holdninger.
12* (10)	All of the religions in the world have flaws and wrong teachings. There is <i>no</i> perfectly true, right religion.	Alle værdisæt i verden har mangler og forkerte principper. Der er ikke noget perfekt, rigtigt eller sandt verdenssyn.

6. Resultater

425 personer gennemførte spørgeskemaet helt, mens 135 ikke fuldførte besvarelsen. De 135 er udeladt i analysen. I Tabel 2 fremgår det, at det fortrinsvis er unge på 26 eller under (n=367) og kvinder, der har svaret på spørgeskemaet. Det meste dataanalyse er foretaget med *tidyverse*-pakken i R, men dele er lavet i Excel.

Tabel 2: Baggrundsdata for min stikprøve, n=425.

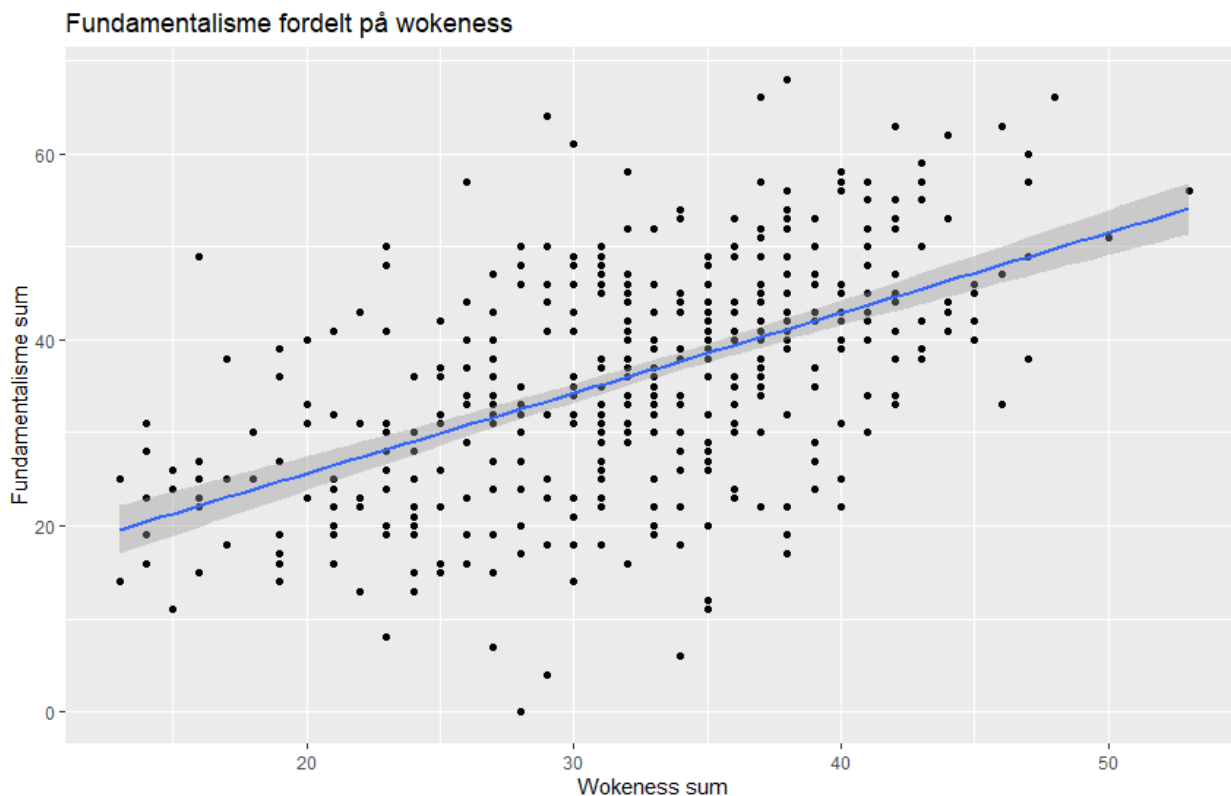
	Observation	Hyppighed, n (%)
Køn	Kvinde	253 (59,5%)
	Mand	161 (37,9%)
	Non-binær	9 (2,1%)
	Andet	2 (0,5%)
Alder	Under 18	44 (10,4%)
	18-20	88 (20,7%)
	21-23	118 (27,8%)
	24-26	117 (27,5%)
	27-29	32 (7,5%)
	30 eller over	26 (6,1%)
Etnisk minoritetsstatus?	Ja	47 (11,1%)
	Nej	378 (88,9%)
	Ja	155 (36,5%)

Deltagelse i demonstration?	Nej	264 (62,1%)
	Ønsker ikke at svare	6 (1,4%)
Hvor får du din viden om racisme?	Danske nyhedsmedier	353 (83,1%)
	Udenlandske nyhedsmedier	189 (44,5%)
	Sociale medier	339 (79,8%)
	Forskningsartikler	149 (35,1%)
	Bøger	132 (31,1%)
	Andet	77 (18,1%)

For at bestemme min stikprøves wokeness og fundamentalisme har jeg fundet summen af hver enkelt respondents besvarelser på hhv. wokeness-skalaen og WF. Mine svarværdier er ikke graderet fra (-4) til 4, men fra 1 til 9, hvilket sikrer, at alle respondenter har et positivt tal som sum. Jeg har antaget normalfordeling af de to variable (se Bilag 2 og 3). Middelværdi og standardafvigelse for wokeness er $M=32,5$ og $SA=7,6$, mens det for fundamentalisme er $M=36,4$ og $SA=12,0$. Figur 1 er et scatterplot, der viser respondenternes wokeness-sum ad x-aksen og deres fundamentalisme-sum ad y-aksen. En statistisk signifikant lineær regression viser, at wokeness-score forudsiger 30% af fundamentalisme-score.

Figur 1: Lineær sammenhæng mellem wokeness-score og fundamentalisme-score. $r^2 = 0,3$; $p < 0,0001$.

For at undersøge, om respondenternes køn eller etnicitet betyder noget for deres besvarelse har jeg opstillet Tabel 3 og foretaget en test for Spearmans ρ . Analysen viser en statistisk signifikant forskel på kønnene, hvor kvinder er moderat mere woke ($\rho=0,56$; $p<0,0001$) og lidt mere fundamentalistiske ($\rho=0,27$; $p<0,0001$) end mænd. Jeg ikke foretaget analyse for ”andet” kategorien i analysen, da den er for lille. Analysen viser også, at personer tilhørende en etnisk minoritet er lidt mere woke ($\rho=0,10$; $p=0,04$) og lidt mere fundamentalistiske ($\rho=0,13$; $p=0,01$) end dem, der er etnisk danske.

Tabel 3: Fordeling af wokeness og fundamentalisme på køn og etnicitet. M er middelværdien, SA standardafvigelsen.

	Køn	M	SA
Wokeness	Kvinde ³	35,8	5,3
	Mand ⁴	26,8	7,3
	Andet ⁵	40,4	5,0
Fundamentalisme			

³ n=253 (59,5%)

⁴ n=161 (37,9%)

⁵ Fordi gruppen ”andet” er for lille har jeg i denne del af analyse lagt den sammen med den nonbinære gruppe, så n_{andet}=11 (2,6%)

	Kvinde	38,8	11,0
	Mand	32,1	12,2
	Andet	44,6	12,3
	Etnicitet	M	SA
Wokeness	Minoritet ⁶	34,8	8,3
	Majoritet ⁷	32,2	7,5
Fundamentalisme	Minoritet	41,4	12,9
	Majoritet	35,8	11,8

For at undersøge, hvordan de woke adskiller sig fra de ikke-woke har jeg valgt at sammenligne de 100, der har scoret højest på wokeness-skalaen (M=41,6; SA=2,8), med de 100, der har scoret lavest (M=21,7; SA=3,9). Dernæst har jeg undersøgt den andel af personer i de to grupper, der har vist tydelige tegn på fundamentalisme ved at erklære sig meget enige i et givent spørgsmål, dvs. scoret 7 eller højere. Resultaterne af den analyse kan ses i Tabel 4 med *p*-værdier for t-test i kolonnen til højre. Med et 5% signifikansniveau kan nulhypotesen om uafhængighed mellem de to grupper bekræftes på spørgsmål 2-7 og 10, mens den må forkastes for de andre. Det vil sige, at min t-test har vist, at gruppernes besvarelser på spørgsmål 2-7 og 10 adskiller sig tilstrækkeligt fra hinanden til, at jeg kan antage uafhængighed mellem dem.

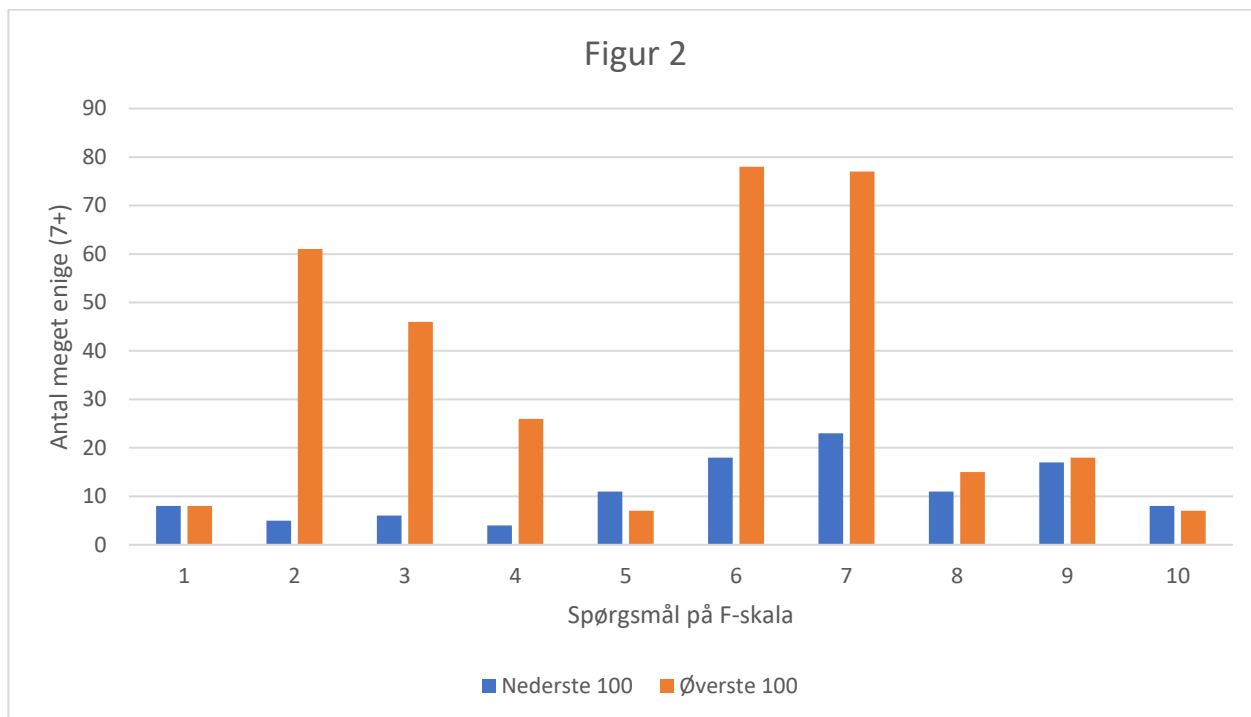
Tabel 4: Andel af de 100 hhv. mindst og mest woke, der har scoret højt i et givent spørgsmål på F-skalaen, samt *p*-værdi for t-test for uafhængighed.

Spørgsmål	Nederste 100	Øverste 100	<i>p</i> -værdi
1	8	8	0,49
2	5	61	<0,0001
3	6	46	<0,0001
4	4	26	<0,0001
5	11	7	0,03
6	18	78	<0,0001
7	23	77	<0,0001
8	11	15	0,26
9	17	18	0,59
10	8	7	0,02

Figur 2 er et søjlediagram, der visualiserer data fra Tabel 4.

⁶ n=43 (11,1%)

⁷ n=378 (88,9%)

7. Diskussion

I dette afsnit vil jeg først diskutere resultaterne fra min undersøgelse og ud fra dem opstille tre kendetegn for wokeism, som jeg vil bruge i besvarelsen af mit forskningsspørgsmål. Derefter vil jeg pointere nogle udfordringer ved mine resultater og i min metode og komme med forslag til at forbedre undersøgelsen. Afslutningsvis vil jeg diskutere, hvad min undersøgelse bidrager med til den eksisterende litteratur.

7.1. Resultaternes betydning

I Tabel 4 og Figur 2 fremgår det, at de mest woke i min stikprøve er meget fundamentalistiske i nogle af spørgsmålene (særligt 2, 6 og 7), men ikke lige så fundamentalistiske i resten. Temaerne for 2, 6 og 7 er hhv. konstruktionen af en in-group og en out-group, opstilling af et narrativ om en binær modsætning mellem godt og ondt og nødvendigheden af kamp for det gode og - lige så vigtigt - mod det onde. Spørgsmål 3 har også moderat tilslutning. Temaet er - ligesom spørgsmål 6 - bevidsthed om og handling mod racisme i samfundet. Det sidste spørgsmål med en væsentlig forskel på de mest og mindst woke er spørgsmål 4, men her er forskellen mindre end ved de andre.

De resterende spørgsmål (1, 5, 8-10) handler alle om, hvorvidt der er findes et enkelt verdenssyn, der er sandt, og der derfor ikke er plads til andre verdenssyn. Formuleret med Jürgen Habermas' ord undersøger de, om den adspurgte har et åbent eller et lukket verdensbillede (Habermas 1996, 74-109). McWhorter understreger et lukket verdensbillede som et definerende træk ved wokeism, men den lukkethed findes der ikke belæg for i mine resultater, da tilslutningen til de relevante spørgsmål er meget lav.

Ud fra min undersøgelse kan jeg således opstille tre karakteristika for wokeism (WK): (1) et verdenssyn, hvor det onde (racisme) kæmper mod det gode (wokeism),⁸ (2) en opdeling i in-group og out-group, der spejler det første punkts opdeling i godt og ondt⁹ og (3) fokus på handling for at bekæmpe racisme.¹⁰ WK 1 og 2 udgør den symbolske grundstruktur for WK 3 - de dikterer, hvem der kæmpes for og imod og af hvilken grund. Altså er den woke idealperson, der kan opstilles ud fra undersøgelsen, en der kæmper aktivt for de/det gode mod de/det onde. Dog fremgår det også af mit data, at det woke verdensbillede er åbent, hvilket tyder på, at rollerne som god og ond er omskiftelige.

7.2. Udfordringer i mine resultater

Den lave tilslutning til de fem spørgsmål, der omhandler et åbent kontra et lukket verdenssyn, er en væsentlig begrænsning i at klassificere wokeism som en fundamentalistisk religion. At min stikprøve ikke har svaret bekræftende på de spørgsmål kan skyldes to ting. (1) Min stikprøve er ikke woke nok; jeg har simpelthen ikke fundet de mennesker, McWhorter taler om. En forklaring på det kan være de kulturelle forskelle mellem vores (mit og McWhorters) respektive genstandsområder. De fleste af de toneangivende personer i bevægelsen er undervisere på nordamerikanske universiteter. Det vil naturligt være netop dér, de har størst indflydelse gennem deres undervisning og tilstedeværelse i sociale og traditionelle medier. Det er deres materiale, McWhorter trækker på, og for mange danskere vil det hverken være lige så kendt eller tilgængeligt, som det er for amerikanere. (2) *Social desirability bias* gør, at de adspurgte ikke ønsker at identificere sig selv med et lukket verdenssyn. *Social desirability bias* opstår, når respondenter på et spørgeskema er mere tilbøjelige til at afgive svar, der flugter med deres opfattelse af, hvad der er attraktive kvaliteter, dvs. *socially*

---

⁸ Ud fra besvarelser på spørgsmål 2, 4 og 7

⁹ Ud fra besvarelser på spørgsmål 2, 4 og 6

¹⁰ Ud fra besvarelser på spørgsmål 3, 4 og 6

desirable (Clark et al. 2021, 207f). I Danmark kan en sådan bias opstå, fordi der er bred opbakning til, at folk med forskellige verdenssyn skal have lov at komme til orde (Okholm, Tolstrup, and Hansen 2020, 42f).

En usikkerhed i mine resultater er spørgsmål 9 på WF. Ud af hele min stikprøve på 425 har 199 (47%) svaret ”Ved ikke”, mens 68 (16%) har svaret 5 (neutral), og højst 37% af svarene er derfor informative. Dette kan skyldes, at mange af mine respondenter ikke ved, hvad kritisk raceteori er. Jeg har fået feedback på mail og Facebook fra respondenter, der netop pointerede dette problem.

7.3. Metodekritik

Den skala, der skulle måle wokeness blandt mine respondenter, måler ret beset, hvor godt de passer på min personlige opfattelse af wokeism. At resultaterne er normalfordelte indikerer, at skalaen har virket efter hensigten, men den er stadigvæk konstrueret primært fra mit outsiderperspektiv. En måde at optimere skalaen ville være at foretage en grundigere indledende analyse af data fra woke grupper; f.eks. af interviews med medlemmer eller af kommunikation udsendt fra grupperne via sociale eller traditionelle medier. Ud fra denne analyse ville jeg kunne finde de kerneværdier, grupperne identificerer sig med og bruge dem i min undersøgelse.

Det samme forbehold gælder for WF; i forhold til den skala er validiteten af mine resultater afhængig af, hvor god min bearbejdelse er. RFS forudsætter eksistensen af en gud og et anerkendt helligskrift. Det er to ting, der ikke kan eksistere i en gudløs, fragmenteret bevægelse som wokeism. Det er en naturlig svaghed for bearbejdelsen af spørgeskemaet, når f.eks. ”sacred scriptures” ændres til ”kritisk raceteori” - en svaghed der tydeligt afspejles i mængden af ”ved ikke” svar på netop dette spørgsmål. Førstnævnte er for en troende vitterligt Guds ord, mens sidstnævnte er et teoretisk, analytisk redskab udviklet midten af det sidste århundrede (Delgado and Stefancic 2017, 3f). Det, at der er tydelige mønstre i svarene, tyder på, at WF ikke er helt forfejlet, men igen er der plads til forbedring på samme måde som i wokeness-skalaen.

Sammenhængen mellem wokeism og fundamentalisme er i det hele taget er skævvredet af, at fundamentalismeskalaen ikke er kulturelt neutral: I sin oprindelige form måler den kristen fundamentalisme, mens den i min undersøgelse måler woke fundamentalisme. En kristen fundamentalist vil ikke være enig i, at roden til det onde i samfundet er

imperialistiske magtstrukturer; for dem vil roden til det onde i verden være Satan. Eftersom formålet med undersøgelsen er at måle woke fundamentalisme hos woke mennesker (og ikke woke fundamentalisme hos kristne eller *vice versa*), betyder dette ikke meget for analysen af fundamentalisme hos de mest woke respondenter, men det er vigtigt at have for øje, at her er tale om et mål af fundamentalistisk wokeness og ikke en kulturneutral fundamentalisme - hvis en sådan findes. At dette spørgeskema ikke kan genbruges 1:1 på andre samfundsgrupper betyder også en nedsættelse af undersøgelsens eksterne validitet for så vidt som man ønsker at sammenligne fundamentalisme på tværs af grupper. Dette er i øvrigt også et forbehold, der må tages med den oprindelige fundamentalismeskala.

7.4. Civilreligion eller fundamentalisme?

I dette afsnit vil jeg forsøge at komme det nærmere, om wokeism er en civilreligion eller en fundamentalistisk religion. De udfordringer, jeg har beskrevet ovenfor, skal holdes *in mente*, men da undersøgelsens interne validitet er høj, er der stadig basis for besvarelse af mit forskningsspørgsmål.

Blandt mine WK er der to paralleller til Marsden og Svelmoes dogmer for evangelisme: (1) Dogmerne om moralsk opførsel og ildhu i missionsarbejdet er parallelle med WK1 om bekæmpelse af det onde i verden. For wokeisms vedkommende er dette onde racisme, for fundamentalisters vedkommende er det vantrø. (2) Dogmet om frelse gennem genfødsel betyder, at der opstår en skelnen mellem de frelste og de ikke-frelste. Denne skelnen er parallel med WK2, hvor en lignende modsætning opstilles mellem de woke og de ikke-woke. Men der er også væsentlige forskelle mellem wokeism og fundamentalisme. Den største er dogmatik: For Altemeyer og Hunsberger er grundstenen i fundamentalisme en tro på, at der findes én sandhed om verden. Det fremgår også af deres skala, hvor halvdelen af spørgsmålene (jf. Tabel 1) omhandler netop denne forskel på et åbent og et lukket verdenssyn. Min undersøgelse viser tydeligt, at de woke ikke udviser denne dogmatiske tilgang til sandheden - i hvert fald ikke hvis de selv skal svare.

Holdt op mod civilreligionen er der også både ligheder og forskelle. Hvad angår denne undersøgelse er den tydeligste parallel den om identitet og gruppedannelse, som fremgår af WK2. Både Rousseau, Bellah og Weller ser civilreligionen som afgørende for at forene en nations borgere om en fælles sag, nemlig at ære og beskytte den pågældende nation. En stor forskel på wokeism og gængs civilreligion er, at wokeism er transnational

og statsløs. Selvom det er en primært amerikansk bevægelse, har den tilhængere over hele verden, der identificerer sig med dens budskaber; det ses også i denne opgave. Wokeisms erklærede mål er på overfladen antinationalistisk: De woke ønsker at vælte den imperialistiske nationalstat, der konstant undertrykker minoriteter af alle slags. Men et spadestik dybere er wokeism et grundlæggende vestligt fænomen,¹¹ der bygger på principper om individets frihed og retten til at være sig selv¹² - de principper, USA og Vesten er funderet i. Wokeism er på mange måder en fortsættelse af 60'ernes borgerrettighedsbevægelse i USA, hvor Dr. King sagde: "I still have dream. It is a dream deeply rooted in the American dream. I have a dream that one day, this nation will rise up and live out the true meaning of its creed. 'We hold these truths to be self-evident: that all men are created equal'" (King 1963). Wokeism ønsker således ikke en total omkalfatring af det vestlige værdigrundlag, men at omstyrte de racistiske strukturer, der er bygget ovenpå. Det er det samme, Bellah (2005, 54) sigter til, når han skriver, at civilreligiøse kan rejse sig i oprør mod staten og dens love, hvis de mener, den har forrådt sine grundlæggende principper. Borgerrettighedsbevægelsen er et eksempel på en sådan opstand, og optøjerne efter George Floyds død i 2020 er et nyere af slagsen (Taylor 2021).

Ud fra min undersøgelse kan jeg altså hverken klassificere wokeism som en fundamentalistisk religion eller som civilreligion. De væsentligste overlap er fælles for alle tre fænomener, nemlig det identitetsskabende og symbolske. Den væsentligste forskel er, at wokeisms *nexus* er kampen mod systemet, dvs. en dynamisk proces, hvor fundamentalismens Gud og civilreligionens stat er anderledes statiske, hvilket kommer til udtryk på alle niveauer i de respektive bevægelser.

7.5. Hvad min opgave bidrager med

Denne undersøgelse bidrager primært til den eksisterende litteratur ved at synliggøre de wokes eget perspektiv. Den kan også være med til at nuancere debatten omkring wokeism, fordi der er en tydelig konflikt mellem den wokeism, der kommer til udtryk i min undersøgelse, og den wokeism der kritiseres af McWhorter og mange andre. En gentagelse af denne

---

¹¹ I Kina kalder man det f.eks. *baizuo*, som betyder "hvidt venstre" efter hvide menneskers hudfarve (Zhang 2017)

¹² Hele idéen om at deltage i kampen mod racisme forudsætter, at samfundet består af individer med fri vilje, og at de har ret til at udfolde den frie vilje, som de lyster - se bl.a. Moeller (2021b, 2021c) og Black Lives Matters hjemmeside (<https://blacklivesmatter.com/about/>)

undersøgelse i USA vil kunne belyse den konflikt, og om den primært skyldes kulturelle forskelle, *social desirability bias* eller noget helt tredje. En høj intern validitet i denne undersøgelse tyder på, at der er potentiale i at arbejde videre med kvantitative analyser af bevægelsen til at supplere de mange eksisterende kvalitative indholdsanalyser.

For at få en bredere indsigt i forholdet mellem wokeism og religion er det relevant at anlægge en psykologisk vinkel, hvilket ikke var målet med denne opgave. En af religions største appeller er dens evne til at hjælpe mennesker med at skabe mening i tilværelsen, og tilbyde et symbolsystem gennem hvilket verden kan fortolkes (Paloutzian and Park 2013). Dertil kommer, at der er en sammenhæng mellem religiøsitet og velvære (Graham and Haidt 2010; Bendixen et al. 2021). Disse aspekter af religion er oplagte indgangsvinkler til fremtidige undersøgelser af wokeism.

8. Indledning

Wokeism og religion har fællestræk, men også væsentlige forskelle. Nogle af lighederne er det symbolske og identitetsskabende, mens de største forskelle er bevægelsens mangel på en stærk autoritet og organisatorisk struktur samt fraværet af en transcendent instans. Disse ligheder og forskelle betyder, at bevægelsen minder mere om en civilreligion end en fundamentalistisk religion. Dette forhold mellem wokeism og religion skal undersøges nærmere, og denne opgaves interne validitet viser, at der er potentiale i at foretage flere af denne type undersøgelser.

Det store spørgsmål, denne opgave skal hjælpe med at besvare, er, om det er akademisk nyttigt at klassificere ideologier som religion. Religionsprofessor Alan Levinovitz (2021) skriver, at det er en argumentativ falliterklæring at gøre dette, fordi det er redundant - det hjælper ikke til videre undersøgelser. Men de miljøer, hvor Berger (1999) skriver, religion er i tilbagegang, er netop de miljøer, hvor wokeism vinder frem. Min undersøgelse indikerer, at wokeism har meningsskabende og gruppedannende kvaliteter lignende dem i traditionel religion. Derfor virker det plausibelt, at wokeism træder ind på religionens plads for at opfylde nogle grundlæggende behov. Anskuelsen af wokeism som en religion åbner en dør for inddragelse af sociologisk og psykologisk litteratur fra religionsvidenskaben, hvor der foreligger meget forskning om folks motivationer for at være troende og konsekvenserne deraf på både mikro-, meso- og makroniveau.

9. Litteraturliste

- Altemeyer, Bob, and Bruce Hunsberger
1992 "Authoritarianism, religious fundamentalism, quest, and prejudice." *The International Journal for the Psychology of Religion* 2 (2): 113-133. <http://www.tandfonline.com/loi/hjpr20#.VfBz8BFVikq> (Subscriber access);
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=rh&AN=ATLA0000853605&site=ehost-live>.
2004. "RESEARCH: A Revised Religious Fundamentalism Scale: The Short and Sweet of It." *The International journal for the psychology of religion* 14 (1): 47-54. https://doi.org/10.1207/s15327582ijpr1401_4.
- Baggersgaard, Claus
2018 "Den Krænkende Sombrero." *Uniavisen*, Oct 4th, 2018. Accessed 14JAN2022. <https://uniavisen.dk/den-kraenkende-sombrero/>.
- Bellah, Robert N.
2005 "Civil Religion in America." *Daedalus* 134 (4): 40-55. <http://www.jstor.org/stable/20028013>.
- Bendixen, Theiss, Anne Lundahl Mauritsen, Uffe Schjødt, and Benjamin Grant Purzycki
2021 *Does Religiosity Predict Well-Being Across 24 Countries? - The Many Analysts Religion Project (MARP)*.
- Berger, Peter L.
1999 "The Desecularization of the World: A Global Overview." In *The Desecularization of the World: Resurgent Religion and World Politics*, edited by Peter L. Berger, 1-18. Grand Rapids/Cambridge: Eerdmans Publishing Co.
- Brinkmann, Svend
2019 "Jo, du er religiøs," 18 Sep, 2019, in *Brinkmanns briks*, produced by Maja Hald, <https://www.dr.dk/lyd/p1/brinkmanns-briks/brinkmanns-briks-32>.
- Clark, Tom, Liam Foster, Luke Sloan, and Alan Bryman
2021 *Bryman's Social Research Methods*. 6th ed. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press. ISBN: 978019879605.
- Delgado, Richard, and Jean Stefancic
2017 *Critical Race Theory: An Introduction*. 3rd ed. New York: New York University Press. ISBN: 9781479851393.
- Economist, The
2021 "How has the meaning of the word “woke” evolved?: The Economist explains." *The Economist (Online)*, 2021 Jul 30.
- Friedersdorf, Conor

2015 "The New Intolerant of Student Activism." *The Atlantic*, Nov 9th, 2015. Accessed 4JAN2022. <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2015/11/the-new-intolerance-of-student-activism-at-yale/414810/>.

Graham, Jesse, and Jonathan Haidt

2010 "Beyond Beliefs: Religions Bind Individuals Into Moral Communities." *Society for Personality and Social Psychology Review* 14, no. 1: 140-150.

Habermas, Jürgen

1996. *Teorien om den kommunikative handlen*. Translated by John Cederstrøm. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag

Holstein, Mia Amalie

2021 "En generation af woke og krænkelsesparate unge har gjort følelser til et legitimt argument - og vi giver dem lov." *Berlingske*, Dec 13th, 2021. <https://www.berlingske.dk/kommentatorer/en-generation-af-woke-og-krankelsesparate-unge-har-gjort-foeelser>.

Karant, Joshua

2015 "Revisiting Rousseau's Civil Religion." *Philosophy & Social Criticism* 42 (10): 1028-1058. <https://doi.org/10.1177/0191453715588992>. <https://doi.org/10.1177/0191453715588992>.

King, Martin Luther Jr.

1963 "I Have A Dream." 1963. Accessed 5JAN2022. <https://kr.usembassy.gov/education-culture/infopedia-usa/living-documents-american-history-democracy/martin-luther-king-jr-dream-speech-1963/>.

Kunst, Jonas R., Lotte Thomsen, and David L. Sam

2014 "Late Abrahamic reunion? Religious fundamentalism negatively predicts dual Abrahamic group categorization among Muslims and Christians." *European journal of social psychology* 44 (4): 337-348. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2014>.

Levinovitz, Alan

2021 "Is being woke a religion?" *Boston Globe*, Nov 6th, 2021. Accessed 14JAN2022. <https://www.bostonglobe.com/2021/11/06/opinion/is-being-woke-religion/>.

Lindhardt, P. G.

1978 *Vækkelse og kirkelige retninger*. 3rd ed. Aarhus: Forlaget Aros

Lykkeberg, Rune

2022 "Ibram X Kendi: Sådan skal vi forstå racisme i dag," 5 Jan, 2022, in *Langsomme Samtaler - der sætter verden sammen*,

<https://open.spotify.com/episode/5ndQAPxvPougY74mmVCUNy?si=3cce97f1c1a34e15>.

Marsden, George M., and William L. Svelmoe

2005 "Evangelical and Fundamental Christianity." In *Encyclopedia of Religion*, edited by Lindsay Jones, 2887-2894. Detroit, MI: Macmillan Reference USA.

McGahan, Jason

2020 "How a Mild-Mannered USC Professor Accidentally Ignited Academia's Latest Culture War." *Los Angeles Magazine*, Oct 21st, 2020. Accessed 4JAN2022. <https://www.lamag.com/citythinkblog/usc-professor-slur/>.

McWhorter, John

2021 *Woke Racism: How a New Religion Has Betrayed Black America*. Penguin Publishing Group. ISBN: 9780593423066.

Moeller, Hans-Georg

2021a. "Is Wokeism Civil Religion? | A Debate with Then & Now" (Video). 21:32. <https://www.youtube.com/watch?v=p2WsKuhRcFo>. Accessed 29DEC2021.

2021b. "Jordan Peterson: The Mirror of Wokeism" (Video). 29:24. https://www.youtube.com/watch?v=eBw_R6TJt90. Accessed 29DEC2021.

2021c. "Wokeism" (Video). 39:07. www.youtube.com/watch?v=GnUqrF9mAA8. Accessed 29DEC2021.

Okholm, Mikkel Møller, Pernille Søgaard Tolstrup, and Signe Bechmann Hansen

2020 *Ytringsfrihed i Danmark: En undersøgelse af danskernes holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed*. Justitsministeriet (København).

Paloutzian, Raymond F., and Crystal L. Park

2013 *Handbook of the Psychology of Religion and Spirituality, Second Edition*. New York, UNITED STATES: Guilford Publications. ISBN: 9781462510153.

Patterson, James M.

2021 "Wokeness and the New Religious Establishment." *National Affairs*.

Paul-Choudhury

2019 "Tomorrow's Gods: What is the future of religion?" *BBC*, Aug 1st, 2019. Accessed 14JAN2022. <https://www.bbc.com/future/article/20190801-tomorrows-gods-what-is-the-future-of-religion>.

Rasmussen, Tarald, and Einar Thomassen

2002 *Kristendommen - En historisk innføring*. 2nd ed. Oslo: Universitetsforlaget. ISBN: 9788215002927.

Taylor, Derrick Bryson

2021 "George Floyd Protests: A Timeline." *The New York Times*, Nov 5th, 2021. Accessed 5JAN2022. <https://www.nytimes.com/article/george-floyd-protests-timeline.html>.

Warburg, Margit

2013 "Gud bevare Danmark. Dansk civilreligion i det store og det små." In *Civilreligion i Danmark - Ritualer, myter og steder*, edited by Laura Marie Schütze, Margit Warburg and Signe Engelbreth Larsen, 7-53. Højbjerg: Forlaget Univers.

Weller, Dylan

2013 "Godless Patriots: Towards a New American Civil Religion." *Polity* 45 (3): 372-392. <http://www.jstor.org.ez.statsbiblioteket.dk:2048/stable/24540246>.

Zhang, Chenchen

2017 "The curious rise of the 'white left' as a Chinese internet insult." *Open Democracy*, May 11th, 2017. Accessed 5JAN2022. <https://www.opendemocracy.net/en/digitaliberties/curious-rise-of-white-left-as-chinese-internet-insult/>.

Bilag 1

Wokeness-skala. En stjerne ud for nummeret indikerer, at spørgsmålet er scoret omvendt.

Nummer	Spørgsmål
1*	En hvid forfatter kan godt oversætte en sort digters værk
2	Det er vigtigt at bruge kønsneutrale ord; f.eks. "forperson" i stedet for "formand"
3*	Jeg går ind for alles ret til at udtrykke sig; også folk jeg er dybt uenige med
4	Hvis en kunstner laver et værk, der tolkes sexistisk, homofobisk e.l., er det kunstnerens ansvar
5*	Det er i visse tilfælde at bruge ord som "neger" og "perker"; f.eks. i et spørgeskema eller oplæsningen af et Yahya Hassan digt ¹³
6*	Man må sige, hvad man vil, så længe man overholder loven
7	Det er vigtigt at skabe <i>safe spaces</i> for marginaliserede grupper
8	Som det er lige nu, er hvide mennesker automatisk mere privilegerede end farvede uanset social klasse
9*	Det er en overflødig gestus, når fodboldspillere i Premier League knæler før en kamp for at øge opmærksomhed på racisme
10	Hvide mennesker kan ikke udtale sig om racisme, fordi de ikke har oplevet det
11*	Det er i orden at bruge andre kulturers tøj som udklædning, f.eks. sombreroer til mexicanerfest

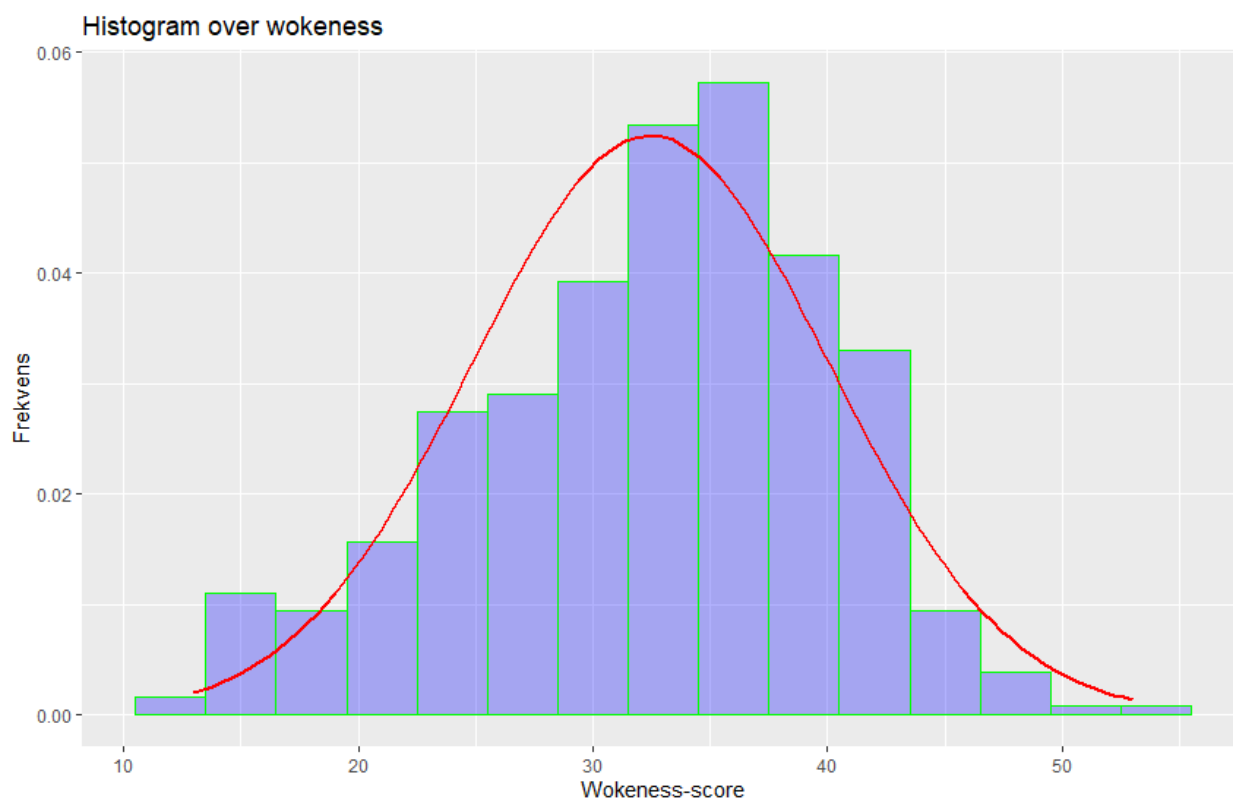
---

¹³ På forespørgsel (pr. mail) fra en respondent af afrikansk herkomst d. 2/12 ændret til: "Det er i visse tilfælde okay at bruge ord som 'n-ordet' og 'p-ordet'; f.eks. i et spørgeskema eller oplæsning af et Yahya Hassan digt"

Bilag 2

Histogram, der viser wokeness i min stikprøve med indtegnet normalfordelingskurve.

Bilag 3

Histogram, der viser fundamentalisme i min stikprøve med indtegnet normalfordelingskurve.

